

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΕΥΧΟΣ 13 – ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2008

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Τα θέματα που αναλύονται σε αυτό το τεύχος της Οικονομικής Έρευνας και αφορούν έρευνα που ολοκληρώθηκε πρόσφατα στο ΚΟΕ είναι η ανάλυση της παιδικής φτώχειας στην Κύπρο, η επίδραση της μετανάστευσης στη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας και η σύγκλιση των αγορών χρήματος και κεφαλαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η παιδική φτώχεια στην Κύπρο είναι χαμηλή σε σύγκριση με άλλες χώρες της ΕΕ, ωστόσο υπάρχουν ομάδες παιδιών που αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα φτώχειας. Για να διατηρηθεί η παιδική φτώχεια σε χαμηλά επίπεδα και να αμβλυνηθεί το πρόβλημα στις ευάλωτες κατηγορίες του πληθυσμού, πρέπει οι δικαιούχοι του επιδόματος τέκνου να είναι οικογένειες με εισόδημα που δεν καλύπτει τις βασικές τους ανάγκες. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να ευνοούνται οι πολύτεκνοι, όμως μόνο όσοι έχουν πραγματικά ανάγκη το επίδομα τέκνου, ενώ δεν πρέπει να αποκλείονται φτωχές μονογονεϊκές και άλλες οικογένειες με μικρό αριθμό παιδιών. Επίσης, πρέπει να υπάρχουν επαρκείς εκπτώσεις για εισόδημα από εργασία και άλλα κίνητρα που να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή γονέων στην αγορά εργασίας.

Η αγορά οικιακών βοηθών στην Κύπρο έχει αναπτυχθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό μέσα στα τελευταία δεκαπέντε χρόνια· ταυτόχρονα, το ποσοστό συμμετοχής των παντρεμένων γυναικών με παιδιά στο εργατικό δυναμικό έχει αυξηθεί σημαντικά. Η ανάλυση που διενεργήθηκε δείχνει ότι, μεταξύ άλλων, ο αριθμός των παιδιών ηλικίας 0-5 χρόνων μειώνει σημαντικά την πιθανότητα συμμετοχής της γυναίκας στην αγορά εργασίας. Κατά τα τελευταία χρόνια, η δυνατότητα αγοράς οικιακής βοήθειας αυξάνει την προσφορά εργασίας των γυναικών και δίνει ίσως ώθηση σε γυναίκες να ενταχθούν στην αγορά εργασίας.

Από την ανάλυση της σύγκλισης της κυπριακής οικονομίας με αυτές των άλλων χωρών της ΕΕ, προκύπτει ότι η Κύπρος βρίσκεται σε γενικές γραμμές ένα βήμα πιο μπροστά από τα άλλα νεοεισαχθέντα κράτη-μέλη. Η πανευρωπαϊκή σύγκλιση του κατά κεφαλή ΑΕΠ μπορεί να επιτευχθεί μέσω ανακατανομής των πόρων και των επενδύσεων σε όφελος των χωρών-μελών της ΕΕ που υστερούν, κάτι που θα ωφελήσει και την Κύπρο αν και κατατάσσεται στις χώρες με γερή οικονομική βάση, γιατί μόνο μέσα σε μια ισχυρή και ομοιογενή ΕΕ θα είναι εφικτή η μακροχρόνια ευημερία και στην Κύπρο.

Σε αυτό το τεύχος:

• Η παιδική φτώχεια στην Κύπρο και τρόποι αντιμετώπισής της	2–3
• Μετανάστευση και συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας	4
• Σύγκλιση των αγορών χρήματος και κεφαλαίου στην ΕΕ	5
• Νέα του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών	6–7
• Νέα του Τμήματος Οικονομικών	7
• Το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών	8

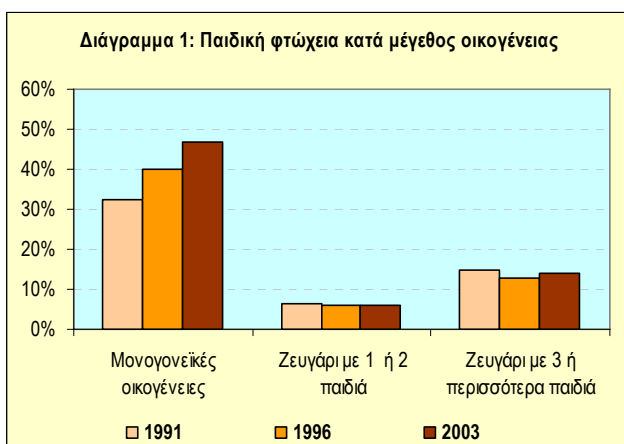

Η παιδική φτώχεια στην Κύπρο

Η παιδική φτώχεια στην Κύπρο είναι χαμηλή σε σύγκριση με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Συγκεκριμένα, με βάση τα στοιχεία της τελευταίας Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών (που διενεργήθηκε από τη Στατιστική Υπηρεσία το 2003), το ποσοστό των παιδιών που βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας στην Κύπρο είναι μόλις 11%, ενώ ο μέσος όρος των χωρών-μελών της ΕΕ είναι 20%.*

Ωστόσο, όπως δείχνει το Διάγραμμα 1, πίσω από αυτό το γενικό εύρημα κρύβεται το γεγονός ότι στη χώρα μας υπάρχουν ομάδες παιδιών που αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα φτώχειας. Για παράδειγμα, ένα στα δύο παιδιά που ζουν σε μονογονεϊκές οικογένειες είναι κάτω από το όριο της φτώχειας. Επιπλέον, φαίνεται ότι το πρόβλημα φτώχειας ανάμεσα στις οικογένειες αυτές οξύνεται με την πάροδο του χρόνου.

Σύμφωνα με ευρήματα έρευνας που διενήργησε το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου, εκτός από τα παιδιά που ζουν σε μονογονεϊκές οικογένειες, υψηλό κίνδυνο φτώχειας αντιμετωπίζουν, επίσης, παιδιά σε οικογένειες με αρχηγό γυναίκα ή άτομο που δεν είναι οικονομικά ενεργό ή άτομο χαμηλού επιπέδου μόρφωσης.†

* Στην ανάλυση χρησιμοποιείται ως γραμμή φτώχειας το 60% του διάμεσου ισοδύναμου εισοδήματος, όπου ισοδύναμο εισόδημα είναι το οικογενειακό εισόδημα διαιρούμενο δια του αριθμού των ατόμων άνω των 12, συν 0,3 επί τα άτομα κάτω των 12.

† Π. Πασιαρδής, ‘[Tackling child poverty and promoting the social inclusion of children](#)’, Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής 11-07, Κέντρο Οικονομικών Ερευνών, Πανεπιστήμιο Κύπρου, Δεκέμβριος 2007.

Μεταρρύθμιση του επιδόματος τέκνου

Το επίδομα τέκνου είναι ίσως το πιο σημαντικό εργαλείο που έχει στη διάθεσή του το κράτος για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και, γενικά, τη βελτίωση της ευημερίας των παιδιών.

Η έρευνα του ΚΟΕ δείχνει ότι ένας ακόμα λόγος για τη σχετικά χαμηλή παιδική φτώχεια στην Κύπρο είναι το ότι το επίδομα ανά τέκνο αυξάνεται με τον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια. Αυτό οφείλεται στο ότι η πιθανότητα παιδικής φτώχειας αυξάνεται με τον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια: όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 1, το ποσοστό των παιδιών κάτω από το όριο της φτώχειας είναι 14% ανάμεσα σε οικογένειες με τρία ή περισσότερα παιδιά και μόλις 6% ανάμεσα σε οικογένειες με ένα ή δύο παιδιά.

Ωστόσο, στην έρευνα του ΚΟΕ επισημαίνεται ότι η παιδική φτώχεια θα ήταν ακόμη πιο χαμηλή αν δικαιούχοι του επιδόματος τέκνου ήταν μόνο οικογένειες με χαμηλό οικογενειακό εισόδημα. Χρησιμοποιώντας το μοντέλο φοροπαροχών του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ), έχουμε υπολογίσει τις επιπτώσεις τριών εναλλακτικών σεναρίων παροχής επιδόματος τέκνου. Σε κάθε περίπτωση, βασική υπόθεση είναι ότι το σύνολο των κρατικών δαπανών για επίδομα τέκνου παραμένει ως έχει, απλά μεταβάλλεται ο τρόπος με τον οποίο κατανέμεται στα νοικοκυριά. Τα σεναρία και τα αποτελέσματά τους είναι ως εξής:

Σενάριο 1: Ισόποσο επίδομα τέκνου (δηλαδή το ίδιο επίδομα τέκνου σε κάθε παιδί, ασχέτως του αριθμού των παιδιών στο νοικοκυριό) θα οδηγούσε σε αύξηση της παιδικής φτώχειας κατά 1,9 ποσοστιαίες μονάδες.

Σενάριο 2: Επίδομα τέκνου βάσει εισοδηματικών κριτηρίων (δηλαδή παροχή επιδόματος τέκνου μόνο σε οικογένειες που έχουν εισόδημα κάτω από ένα επίπεδο) θα μείωνε την παιδική φτώχεια κατά 1,5 ποσοστιαίες μονάδες. Αν το όριο οικογενειακού εισοδήματος για τους δικαιούχους αυξανόταν στις £15.000 (€25.629) ή £20.000 (€34.172), η παιδική φτώχεια θα μειωνόταν κατά 4,5 ή 1,7 ποσοστιαίες μονάδες, αντίστοιχα.

Σενάριο 3: Επίδομα τέκνου βάσει της γραμμής φτώχειας, που λαμβάνει υπόψη όχι μόνο το εισόδημα αλλά και το μέγεθος της οικογένειας θα μείωνε την παιδική φτώχεια κατά 6,9 ποσοστιαίες μονάδες.

Από τα αποτελέσματα πιο πάνω προκύπτει ότι η παροχή επιδόματος τέκνου βάσει εισοδηματικών κριτηρίων δεν είναι εύκολη υπόθεση, με την έννοια ότι η λανθασμένη επιλογή του εισοδηματικού κριτηρίου δυνατόν να οδηγήσει σε ανεπιθύμητα αποτελέσματα:

Η παιδική φτώχεια στην Κύπρο και τρόποι αντιμετώπισής της

Πάνος Πασιαρδής

- Αν το εισοδηματικό κριτήριο τεθεί πολύ ψηλά, τότε ωφελούνται ολιγομελείς οικογένειες που δεν έχουν ανάγκη από οικονομική ενίσχυση. Σε αυτή την περίπτωση η παιδική φτώχεια δεν καταπολεμάται αποτελεσματικά, διότι ένα μεγάλο μέρος της κρατικής δαπάνης για την παροχή επιδόματος τέκνου δεν καταλήγει στις οικογένειες που είναι κάτω από το όριο της φτώχειας.
- Αν το εισοδηματικό κριτήριο τεθεί πολύ χαμηλά, τότε αποκλείονται πολύτεκνες οικογένειες που έχουν πραγματικά ανάγκη το επίδομα τέκνου. Αυτό έχει ως συνέπεια η παιδική φτώχεια να μην καταπολεμάται αποτελεσματικά, όπως συμβαίνει στην περίπτωση παροχής επιδόματος τέκνου μόνο στις οικογένειες με εισόδημα κάτω των £10.000 (€17.086).

Άλλα μέτρα καταπολέμησης της παιδικής φτώχειας

Πέραν του επιδόματος τέκνου, το κράτος έχει τη δυνατότητα να εφαρμόσει πολλά άλλα μέτρα για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας. Μερικά από τα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται στο Εθνικό Πρόγραμμα για την Καταπολέμηση της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού (ΕΠ/ΚΦ/ΚΑ). Όπως δείχνει ο Πίνακας 1, το ΕΠ/ΚΦ/ΚΑ περιλαμβάνει καθολικά ωφελήματα, που αφορούν στη βελτίωση της ευημερίας όλων γενικά των παιδιών και στοχευμένα ωφελήματα, που αφορούν στη βελτίωση της ευημερίας των παιδιών που βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας ή/και αντιμετωπίζουν προβλήματα κοινωνικού αποκλεισμού.

Εκ πρώτης όψεως τα μέτρα που προτείνονται στο ΕΠ/ΚΦ/ΚΑ φαίνονται επαρκή, αφού καλύπτουν ομάδες παιδιών που είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στη φτώχεια (π.χ. παιδιά με ειδικές ανάγκες, μετανάστες κλπ). Ωστόσο, σύμφωνα με την Παγκύπρια Συντονιστική Επιτροπή για την Προστασία και Ευημερία των Παιδιών, πολλά από τα μέτρα που έχουν προταθεί στο ΕΠ/ΚΦ/ΚΑ παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αδρανή, με εξαίρεση τις Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας.

Το ίδιο συμπέρασμα προκύπτει και από απαντήσεις σε ερωτηματολόγιο που διανεμήθηκε από το ΚΟΕ σε φορείς που εμπλέκονται στην καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας στην Κύπρο. Οι πλείστοι από τους φορείς αυτούς δεν είναι ικανοποιημένοι από το βαθμό εφαρμογής των μέτρων που περιέχει το ΚΕΠ/ΚΦ/ΚΑ. Από το ίδιο ερωτηματολόγιο προκύπτει, επίσης, ότι η ανεπάρκεια οικογενειακού εισοδήματος είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας παιδικής φτώχειας, ακολουθούμενη από την έλλειψη φροντίδας από την οικογένεια και το κράτος.

Πίνακας 1: Καθολικά και στοχευμένα ωφελήματα στο ΕΠ/ΚΦ/ΚΑ

Μέτρα	Στοχευμένα ωφελήματα			
	Καθολικά ωφελήματα	Παιδιά με ειδικές ανάγκες	Μετανάστες	Σε υποβαθμισμένες περιοχές
Ζώνες εκπαιδευτικής προτεραιότητας		✓	✓	✓
Ενίσχυση διδασκαλίας				✓
Αλφαριθμητισμός				✓
Στήριξη ατόμων με ειδικές ανάγκες		✓		
Χρήση τεχνολογίας στην εκπαίδευση	✓			
Υπηρεσίες σε παιδιά προσχολικής ηλικίας	✓			
Ολοήμερο σχολείο	✓			✓
Προγράμματα εκμάθησης γλωσσών			✓	
Πρόληψη ναρκωτικών	✓			

Πηγή: National Strategy Report for Social Protection and Social Inclusion, 2006, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Συμπεράσματα

Η παιδική φτώχεια στην Κύπρο είναι σε χαμηλά επίπεδα, όμως αυτό δεν σημαίνει ότι αυτό ισχύει για όλες τις κατηγορίες παιδιών, ούτε σημαίνει ότι η παιδική φτώχεια θα παραμείνει σε χαμηλά επίπεδα χωρίς κατάλληλα μέτρα πολιτικής. Σε ότι αφορά το τελευταίο, από την έρευνα του ΚΟΕ προκύπτουν τα εξής δύο βασικά συμπεράσματα:

- Το επίδομα τέκνου δεν πρέπει να εξαρτάται μόνο από τον αριθμό των παιδιών στην οικογένεια αλλά και από το βαθμό στον οποίο το εισόδημα δεν καλύπτει τις βασικές ανάγκες του νοικοκυριού. Με απλά λόγια, πρέπει να ευνοούνται οι πολύτεκνοι όμως μόνο όσοι έχουν πραγματικά ανάγκη το επίδομα τέκνου και, παράλληλα, δεν πρέπει να αποκλείονται φτωχές μονογονεϊκές και άλλες οικογένειες με μικρό αριθμό παιδιών.

Η Κύπρος δεν έχει ακόμη αποκτήσει την κουλτούρα αποτελεσματικής παρακολούθησης και αξιολόγησης των μέτρων κοινωνικής πολιτικής και τα μέτρα για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας δεν αποτελούν εξαίρεση. Είναι σημαντικό να συσταθεί ειδική επιτροπή που να παρακολουθεί με συγκεκριμένες μεθόδους και διαδικασίες την εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας στην Κύπρο και να αξιολογεί τα αποτελέσματά της.

Οι επιδράσεις της μετανάστευσης στη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας*Σ. Κληρίδης, Μ. Μιχαήλ, Μ. Στεφανίδης, Κ. Χατζηγιάννης, Α. Χριστοφίδης*

Κατά τα τελευταία χρόνια, σε όλες τις ανεπτυγμένες χώρες έχει παρατηρηθεί αύξηση στη συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό. Στην Κύπρο το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό αυξήθηκε από 50,5% το 1985 σε 53,3% το 2004. Αντίθετα, το αντίστοιχο ποσοστό των αντρών μειώθηκε από 94% το 1985 σε 73,5% το 2004. Σε αυτή την ανοδική τάση οδήγησε η συνεχής αύξηση του ποσοστού των γυναικών με ανώτατες σπουδές, καθώς και μια σειρά άλλων παραγόντων που βοηθούν τη γυναίκα να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις της. Η δυνατότητα που έχει η σημερινή οικογένεια να εργοδοτεί οικιακή βοηθό φαίνεται να έχει συμβάλει θετικά στην εισδοχή ολοένα και περισσότερων γυναικών στο εργατικό δυναμικό, δεδομένου του μεγάλου αριθμού ξένων οικιακών βοηθών που εργοδοτούνται σε ιδιωτικά νοικοκυριά τα τελευταία χρόνια στην Κύπρο.

Η αγορά οικιακών βοηθών στην Κύπρο έχει αναπτυχθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό μέσα στα τελευταία δεκαπέντε χρόνια. Το 2004 απασχολούνταν στην Κύπρο 13.716 οικιακές βοηθοί, αριθμός υπερδιπλάσιος από τον αντίστοιχο του 1998 που ήταν περίπου 6.000, ενώ από το 1991 ο αριθμός τους έχει σχεδόν δεκαπλασιαστεί. Ταυτόχρονα, το ποσοστό συμμετοχής των παντρεμένων γυναικών με παιδιά στο εργατικό δυναμικό έχει αυξηθεί σημαντικά. Σύμφωνα με στοιχεία της έρευνας εργατικού δυναμικού 2004, το ποσοστό συμμετοχής της ηλικιακής ομάδας 25-54 χρόνων αυξήθηκε από 65,3% σε 77,3% σε διάστημα μόνο πέντε χρόνων, ενώ για τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες η μεταβολή είναι μικρότερη.

Στο πλαίσιο των ερευνητικών δραστηριοτήτων του ΚΟΕ, διερευνήθηκαν οι παράγοντες που καθορίζουν τη συμμετοχή της γυναίκας στην αγορά εργασίας στην Κύπρο, και συγκεκριμένα αν η δυνατότητα εργοδότησης οικιακής βοηθού συμβάλλει στην αύξηση της συμμετοχής των παντρεμένων γυναικών.

Το θέμα αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία, αφού αύξηση του εργατικού δυναμικού μιας χώρας συνεπάγεται αυξημένες δυνατότητες οικονομικής ανάπτυξης και συνεπώς αύξηση της ευημερίας των κατοίκων της. Επιπλέον, συμβάλλει στη βιωσιμότητα του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων και γενικά έχει θετικές επιδράσεις στα δημόσια οικονομικά της χώρας.

Για την εκτίμηση του οικονομετρικού υποδείγματος, χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από την Έρευνα Οικογενειακού Προϋπολογισμού για τις χρονιές 1996/97 και 2002/03. Η έρευνα του 2002/03 περιλαμβάνει 2.990 νοικοκυριά με 9.408 άτομα, που αντιστοιχεί στο 1,25% του συνολικού πληθυσμού.

Αντίστοιχα, η έρευνα του 1996/97 περιλαμβάνει 2.644 νοικοκυριά, που αντιστοιχεί στο 1,30% του συνολικού πληθυσμού. Οι εκτιμήσεις του υποδείγματος έγιναν ξεχωριστά για τις δύο χρονιές 1996/97 και 2002/03 και παρατηρήθηκε πως η παρουσία οικιακής βοήθειας έχει διαφορετικές επιπτώσεις σε καθεμιά περίοδο.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις μας, η μόρφωση της γυναίκας επιδρά θετικά στην πιθανότητα συμμετοχής της στο εργατικό δυναμικό, αφού αυξάνει τον αγοραίο μισθό μιας γυναίκας. Επίσης, η ηλικία της γυναίκας είναι καθοριστικός παράγοντας που επιδρά θετικά στην απόφασή της για συμμετοχή, ενώ για μεγάλες ηλικίες της γυναίκας η πιθανότητα συμμετοχής είναι μειωμένη (lifecycle effects). Οποιαδήποτε εισοδήματα έχει η γυναίκα τα οποία δεν προέρχονται από εργασία έχουν αρνητική επίδραση στην πιθανότητα συμμετοχής της. Την ίδια αρνητική επίδραση έχει και μια αύξηση του συνολικού ετήσιου εισοδήματος του συζύγου της.

Πολύ σημαντικός παράγοντας φαίνεται να είναι και η ύπαρξη παιδιών στο νοικοκυριό. Ο αριθμός των παιδιών ηλικίας 0-5 χρόνων μειώνει σημαντικά την πιθανότητα συμμετοχής της γυναίκας στην αγορά εργασίας. Αντίθετα, ηλικίες παιδιών άνω των 18 αυξάνουν την πιθανότητα συμμετοχής της γυναίκας.

Ο παράγοντας οικιακή βοήθεια φαίνεται να αυξάνει την πιθανότητα συμμετοχής της γυναίκας για την περίοδο 2002/03. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς μας, οι γυναίκες που έχουν οικιακή βοηθό έχουν 20,5% μεγαλύτερη πιθανότητα να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας από αυτές που δεν έχουν. Συνεπώς, η δυνατότητα αγοράς οικιακής βοήθειας αυξάνει την προσφορά εργασίας των γυναικών και δίνει ίσως ώθηση σε γυναίκες που δεν συμμετέχουν, να ενταχθούν στην αγορά εργασίας.

Η εργοδότηση οικιακής βοηθού που διαμένει στο νοικοκυριό (εσωτερική οικιακή βοηθός) δεν επιδρά σημαντικά, ενώ αυξάνει την πιθανότητα συμμετοχής της γυναίκας μόνο όταν υπάρχουν παιδιά κάτω των πέντε χρόνων στο νοικοκυριό. Αυτό είναι αναμενόμενο, δεδομένου ότι η πλειοψηφία των νοικοκυριών εργοδοτεί οικιακή βοηθό μόνο μερικές ώρες τη βδομάδα.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Οικογενειακού Προϋπολογισμού, το ποσοστό των νοικοκυριών που είχαν οικιακή βοηθό η οποία διαμένει στο νοικοκυριό ήταν 1,71% για το 1996/97 και 4,36% για το 2002/03. Ταυτόχρονα, το ποσοστό των νοικοκυριών που είχε οποιαδήποτε έξοδα για οικιακή βοήθεια ήταν 9,38% για το 1996/97 και 19,58% για το 2002/03.

Αντίθετα με τις εκτιμήσεις για το 2002/03, για την περίοδο 1996/97 βρέθηκε ότι η οικιακή βοήθεια δεν επηρέαζε την απόφαση της γυναίκας για εργασία.

Με τη συνεχιζόμενη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης και της απελευθέρωσης των αγορών των αγαθών, των παραγωγικών συντελεστών και του κεφαλαίου κατά την τελευταία 15ετία, έχει συντελεστεί αρκετή εμπειρική και θεωρητική έρευνα στον τομέα της μακροοικονομικής σύγκλισης. Η ύπαρξη σύγκλισης, ως απόρροια της διαδικασίας της παγκοσμιοποίησης και της θεσμικής ανάπτυξης που αυτή επέφερε και που επιτάχυνε σε σημαντικό βαθμό τις οικονομικές εξελίξεις, έχει οδηγήσει σε αναβίωση του ενδιαφέροντος για την οικονομική ολοκλήρωση.

Με τον όρο οικονομική ολοκλήρωση σε μια συγκεκριμένη περιοχή εννοούμε την από κοινού νομισματική, χρηματοπιστωτική και παραγωγική σύγκλιση των χωρών της περιοχής αυτής. Ο στόχος της παρούσας μελέτης* ήταν να διερευνήσει το βαθμό της οικονομικής ολοκλήρωσης της Κύπρου και των άλλων νέων κρατών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τόσο μεταξύ τους όσο και με τις χώρες της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Η ανάλυση γίνεται ως προς τη χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση και την ολοκλήρωση που αφορά μεταβλητές του πραγματικού τομέα της οικονομίας†. Συγκεκριμένα, εξετάζεται ο βαθμός σύγκλισης σε μεταβλητές όπως η κεφαλαιοποίηση προς ΑΕΠ, οι αποδόσεις ομολόγων και το κατά κεφαλή ΑΕΠ.

Στο άρθρο αυτό θα εστιάσουμε στην αξιολόγηση του βαθμού ολοκλήρωσης της κυπριακής οικονομίας με τις χώρες της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και στη διαπίστωση τυχόν αποκλίσεων σε συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας. Έτσι θα προσδιοριστεί η ανάγκη για την εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων ώστε να αντιμετωπιστούν οι πιθανές στρεβλώσεις που θα εντοπιστούν.

Από την ανάλυση προκύπτει ότι η κυπριακή οικονομία δείχνει να βρίσκεται σε γενικές γραμμές ένα βήμα πιο μπροστά από τις άλλες νεοεισαχθείσες χώρες. Αυτό προφανώς οφείλεται στο παρελθόν «δυτικού τύπου οικονομίας» που υπήρχε, σε αντίθεση με τις περισσότερες από τις υπόλοιπες νέες χώρες. Οι φιλελεύθερες πολιτικές και η σχετικά αποκρατικοποιημένη μορφή της κυπριακής οικονομίας τα τελευταία έτη, έχουν οδηγήσει σε ικανοποιητική

σύγκλισή της με τις χώρες της ΟΝΕ για αρκετές μεταβλητές.

Αναφορικά με την κεφαλαιοποίηση ως ποσοστό του ΑΕΠ, η Κύπρος δε συγκλίνει με τις χώρες της ΟΝΕ. Το φαινόμενο αυτό είναι γενικότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς ούτε στα παλαιά μέλη διαφαίνεται η στήριξη της σύγκλισης σε αυτό τον τομέα της χρηματοοικονομικής ολοκλήρωσης. Τέτοιες αποκλίσεις οφείλονται στις διαφορετικές χρηματαγορές των χωρών, στις ποικίλες βραχυπρόθεσμες κινήσεις κεφαλαίων, στους διαφορετικούς ρυθμούς πρόσβασης στις αγορές, στα εμπόδια εισόδου, στο βαθμό φιλελευθεροποίησης των συστημάτων και φυσικά στα πραγματικά οικονομικά μεγέθη των χωρών (λ.χ. ΑΕΠ). Όλα αυτά τα στοιχεία οδηγούν στην άποψη ότι δύσκολα θα επέλθει σύγκλιση σε ευρωπαϊκό επίπεδο στις κεφαλαιοποιήσεις/ΑΕΠ και έτσι θα πρέπει πλέον η πρόταση και λήψη μέτρων να προέρχεται από τα ευρωπαϊκά κέντρα αποφάσεων.

Ιδιαίχιστα είναι η περίπτωση της απόδοσης των ομολόγων, όπου τα αποτελέσματα διαφέρουν ανάλογα με την οικονομετρική μέθοδο και την ομάδα εξέτασης. Μπορούμε να τονίσουμε βέβαια ότι μόνο στοιχεία μερικής σύγκλισης υπάρχουν για την Κύπρο. Αναλύοντας ταυτόχρονα τα αρχικά δεδομένα του συγκεκριμένου μεγέθους, είμαστε σε θέση να επισημάνουμε την ανάγκη μείωσης των αποδόσεων, ώστε να υπάρχει μείωση των αποκλίσεων με τις αντίστοιχες των μελών της ΟΝΕ.

Τέλος, ως προς το κατά κεφαλή ΑΕΠ, πρέπει να επισημανθεί η γενικότερη δυστοκία της Ευρωπαϊκής Ένωσης να επιτύχει πραγματική σύγκλιση στο εσωτερικό της. Οι διαφορετικές δομές των οικονομιών, οι διαφορές στους ρυθμούς ανάπτυξης και στα φυσικά μεγέθη των χωρών είναι μερικές από τις αιτίες για αυτή την ανισότητα. Τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν είναι γνωστά και δοκιμασμένα και απαιτούν τη συνεργασία των χωρών-μελών. Ουσιαστικά τα ευρωπαϊκά όργανα είναι εκείνα που μπορούν να οδηγήσουν στην επίλυση αυτού του προβλήματος. Θα πρέπει να υπάρξει ριζική ανακατανομή των πόρων και των επενδύσεων σε όφελος των νέων χωρών-μελών και όποιων εκ των παλαιών χωρών υπολείπονται. Η κυπριακή πλευρά θα πρέπει να δουλέψει στα πλαίσια της οικονομικής ολοκλήρωσης και να πιέσει προς αυτή τη λύση, άσχετα αν η παρούσα κατάσταση της την κατατάσσει στις χώρες με γερή οικονομική βάση. Η παγκοσμιοποίηση και η ταχεία ανάπτυξη των ασιατικών και ανατολικών οικονομιών μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την ομαλή οικονομική ζωή του νησιού, καθώς οι μεταβολές και οι άμεσες αλλαγές δεν αφήνουν κανέναν ανεπηρέαστο. Έτσι μόνο μέσα από το φάσμα της ισχυρής και ομοιογενούς Ευρωπαϊκής Ένωσης θα είναι εφικτή η μακροχρόνια ευημερία και στην Κύπρο.

* Χασάπης Κ., «[Η Διαδικασία Σύγκλισης και η Μεταβλητότητα των Αγορών Χρήματος και Κεφαλαίου](#)», Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής 13-07, Κέντρο Οικονομικών Ερευνών, Πανεπιστήμιο Κύπρου, Δεκέμβριος 2007.

† Για τη νομισματική σύγκλιση, τον πληθωρισμό και τα επιτόκια, βλ. Χασάπης Κ., «[Ευρωπαϊκή Οικονομική Ολοκλήρωση και Κυπριακή Οικονομία](#)», Δοκίμιο Οικονομικής Πολιτικής 03-07, Κέντρο Οικονομικών Ερευνών, Πανεπιστήμιο Κύπρου, Απρίλιος 2007.

Νέος Πρόεδρος του Συμβουλίου του ΚΟΕ

Ο κ. Μιχάλης Καμμάς, Γενικός Διευθυντής του Συνδέσμου Εμπορικών Τραπεζών Κύπρου, εξελέγη ομόφωνα Πρόεδρος του Συμβουλίου του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών, μετά την παραίτηση του προηγούμενου Προέδρου κ. Γιώργου Χατζηαναστασίου.

Ο κ. Καμμάς είναι κάτοχος πτυχίου Bachelor (1984) και Master (1986) στα Οικονομικά από το Πανεπιστήμιο Roosevelt, Chicago, Illinois και κάτοχος Διδακτορικού στα οικονομικά του Πανεπιστημίου Utah, Salt Lake City των Η.Π.Α. (1991). Υπήρξε βοηθός καθηγητής (1986-89) και στη συνέχεια Λέκτορας του Τμήματος Οικονομικών του Πανεπιστημίου Utah, Salt Lake City, Utah (1989-1990) και Επισκέπτης Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Οικονομικών και Εργασιακών Σχέσεων του Κολεγίου Potsdam, State University of New York (1990-1991). Έχει, επίσης, διδάξει στο Intercollege, στο Ανώτερο Ξενοδοχειακό Ινστιτούτο Κύπρου και στο Cyprus College.

Κατέχει τη θέση του Γενικού Διευθυντή του Συνδέσμου Εμπορικών Τραπεζών Κύπρου από τον Ιανουάριο του 2006. Μεταξύ άλλων θέσεων που κατείχε ή κατέχει σε διάφορους οργανισμούς περιλαμβάνονται και οι πιο κάτω:

- Μέλος και Πρόεδρος Διοικητικού Συμβουλίου Δασικών Βιομηχανιών Κύπρου, από τον Ιούλιο 2003
- Μέλος Διαχειριστικής Επιτροπής Ταμείου Προστασίας Καταθέσεων, από τον Απρίλιο 2000
- Μέλος Δικαστηρίου Εργατικών Διαφορών, Μάρτιος 1995 – Μάρτιος 1999

- Διευθυντής, Τμήμα Υπηρεσιών, Ομοσπονδία Εργοδοτών & Βιομηχάνων (ΟΕΒ), Οκτώβριος 1991 - Σεπτέμβριος 1992.

Ο κ. Καμμάς είναι μέλος του Συμβουλίου του ΚΟΕ από τον Ιούλιο του 2005.

Ετήσια έκθεση ΚΟΕ

Όπως κάθε χρόνο, ολοκληρώθηκε η ετήσια έκθεση του ΚΟΕ για το έτος 2007, όπου περιλαμβάνεται ο απολογισμός των ερευνητικών δραστηριοτήτων του Κέντρου κατά το προηγούμενο έτος και ο προγραμματισμός του έργου του για το 2008. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να την προμηθευτούν τυπωμένη από τη Γραμματεία του Κέντρου.

Προσλήψεις και αποχωρήσεις προσωπικού

Το ΚΟΕ προσέλαβε πρόσφατα ως Βοηθό Έρευνας τον Δημήτρη Χατζηγεωργίου. Ο Δ. Χατζηγεωργίου έχει πτυχίο από το Τμήμα Χρηματοοικονομικής και Τραπεζικής Διοικητικής του Πανεπιστημίου Πειραιώς και μεταπτυχιακό τίτλο M.Sc. στα Χρηματοοικονομικά και Λογιστικά από το Πανεπιστήμιο του Essex.

Επίσης, η Μαρία Αθανασιάδου αποχώρησε από το ΚΟΕ λόγω πρόσληψής της στη Στατιστική Υπηρεσία. Το ΚΟΕ την ευχαριστεί για τη συνεργασία και της εύχεται καλή επιτυχία στα νέα της καθήκοντα.

Νέο ερευνητικό έργο

Το ΚΟΕ, σε συνεργασία με την εταιρεία RAI Consultants Public Ltd, θα διεξάγει από το Μάιο του 2008 μέχρι τον Απρίλιο του 2011 τις Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας για την Κύπρο, που αποτελούν μέρος του εναρμονισμένου προγράμματος Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Joint Harmonised European Union

Περιοδικό *Cyprus Economic Policy Review*

Περιεχόμενα του τεύχους 2 (Δεκέμβριος 2007)

- Why Child Poverty in Cyprus is so Low
Panos Pashardes
- The Efficiency of Cypriot Commercial Banks: A Comparison with Greece and the UK
Christos S. Savva
- The Impact of Foreign Workers on the Labour Market of Cyprus
Louis N. Christofides, Sofronis Clerides, Costas Hadjiyiannis and Michael S. Michael
- Tourism in Cyprus: Recent Trends and Lessons from the Tourist Satisfaction Survey
Sofronis Clerides and Nicoletta Pashourtidou

Τα άρθρα είναι διαθέσιμα στο Διαδίκτυο στη διεύθυνση www.erc.ucy.ac.cy/english/cyep.html

Το επόμενο τεύχος αναμένεται να κυκλοφορήσει τον Ιούνιο του 2008.

Νέα Θέση Ακαδημαϊκού Προσωπικού

Μια νέα θέση στη βαθμίδα του Καθηγητή έχει προκηρυχθεί στο Τμήμα Οικονομικών του Πανεπιστημίου Κύπρου, για την πλήρωση της Έδρας Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σπουδών του ομίλου της Marfin Λαϊκής Τράπεζας. Η προθεσμία υποβολής αιτήσεων είναι 25 Φεβρουαρίου 2008.

Παγκόσμια κατάταξη του Τμήματος

Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη (βλ. <http://www.econphd.net/rank/rallec.htm>), το Τμήμα Οικονομικών βρίσκεται στην 155^η θέση στην παγκόσμια κατάταξη πανεπιστημίων ως προς την έρευνα στα οικονομικά, για την περίοδο 1993-2003.

Με βάση τα παραπάνω, το Τμήμα Οικονομικών του Πανεπιστημίου Κύπρου είναι το καλύτερο ελληνόφωνο τμήμα στα οικονομικά.

Επιτυχία στο διαγωνισμό του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας (ERC) ενέκρινε για χρηματοδότηση ερευνητική πρόταση της Επίκουρης Καθηγήτριας του Τμήματος Έλενας Ανδρέου. Το παραπάνω αποτελεί μεγάλη επιτυχία, αφού αρχικά κατατέθηκαν 9.167 προτάσεις, 559 από αυτές προκρίθηκαν στο τελικό στάδιο αξιολόγησης και 300 περίπου προτάσεις εγκρίθηκαν τελικά. Το Τμήμα συγχαίρει την Έλενα Ανδρέου για την επιτυχία της αυτής.

Νέα του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών (συνέχεια από τη σελ. 6)

Programme of Business and Consumer Surveys). Η χρηματοδότηση της έρευνας, ύψους €241.330 το χρόνο, προέρχεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Υπουργείο Οικονομικών. Οι Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας καταγράφουν τις αντιλήψεις και τις προσδοκίες επιχειρηματιών και νοικοκυριών ως προς την παραγωγή, την κατανάλωση, τις τιμές, την απασχόληση κλπ. Οι Έρευνες διεξάγονται στους τομείς Μεταποίησης, Κατασκευών και Λιανικού Εμπορίου καθώς και σε νοικοκυριά, σε μηνιαία και τριμηνιαία βάση.

Το πρόγραμμα Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας έχει σχεδιαστεί για τη συλλογή πληροφοριών αναφορικά με την κατάσταση της οικονομίας στις χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και στις υποψήφιες για ένταξη χώρες, ώστε να διευκολύνεται η σύγκριση των οικονομικών κύκλων μεταξύ των χωρών για τους σκοπούς της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Οι Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας αποτελούν ένα απαραίτητο εργαλείο στη διαδικασία εποπτείας της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης αλλά και στη διεξαγωγή οικονομικής πολιτικής γενικότερα..

Τα στοιχεία των Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας για την Κύπρο θα χρησιμοποιούνται ως εισροή σε διάφορες έρευνες του ΚΟΕ. Για παράδειγμα, τα στοιχεία θα χρησιμοποιηθούν στην κατασκευή μοντέλου για τον υπολογισμό βραχυπρόθεσμων προβλέψεων διαφόρων μακροοικονομικών μεταβλητών και στην ανάλυση των οικονομικών κύκλων. Απώτερος στόχος του ΚΟΕ είναι η διάχυση

έγκαιρων και αξιόπιστων πληροφοριών για την κατάσταση και τις προοπτικές της κυπριακής οικονομίας.

Νέα Δοκίμια Οικονομικής Πολιτικής/Ανάλυσης

- 07-07 Αθανασιάδου Μ., Θ. Μαμουνέας και Χ.Σ. Σάββα, «[Έρευνα και ανάπτυξη στην Κύπρο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση](#)», Οκτώβριος 2007.
- 08-07 Μαμουνέας Θ. και Χ.Σ. Σάββα, «[Κρατικές δαπάνες για υποδομές και η παραγωγικότητα του ιδιωτικού τομέα](#)», Νοέμβριος 2007.
- 09-07 Ηλιοφώτου-Μένον Μ., Ν. Πασιουρτίδου, Α. Πολυκάρπου και Μ. Σωκράτους, «[Προσδοκίες φοιτητών για απασχόληση και μισθό στην Κύπρο](#)», Δεκέμβριος 2007.
- 10-07 Christofides L. and K. Vrachimis, «[The Gender Wage Gap in Cyprus](#)», Δεκέμβριος 2007.
- 11-07 Pashardes P., «[Tackling child poverty and promoting the social inclusion of children](#)», December 2007.
- 12-07 Ανδρέου Μ., Ν. Νικολαΐδου, Α. Πολυκάρπου και Σ. Χατζησπύρου, «[Το μοντέλο προσομοίωσης φοροπαροχών για την Κυπριακή οικονομία](#)», Δεκέμβριος 2007.
- 13-07 Χασάπης Κ., «[Η Διαδικασία Σύγκλισης και η Μεταβλητότητα των Αγορών Χρήματος και Κεφαλαίου](#)», Δεκέμβριος 2007.

ΚΕΝΤΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ – ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου είναι ένας ανεξάρτητος, μη κερδοσκοπικός οργανισμός με στόχο την προαγωγή της επιστημονικής γνώσης στα οικονομικά, κυρίως σε θέματα που ενδιαφέρουν την Κύπρο.

Στην πυραμίδα της διοικητικής ιεραρχίας του ΚΟΕ είναι το Συμβούλιο και το Ακαδημαϊκό Συμβούλιο:

- Το Συμβούλιο απαρτίζεται από εκπροσώπους του Πανεπιστημίου, της Κυβέρνησης και των ιδιωτικών οργανισμών που στηρίζουν οικονομικά το ΚΟΕ και προτείνει θέματα για έρευνα.
- Το Ακαδημαϊκό Συμβούλιο απαρτίζεται από τους υπεύθυνους των ερευνητικών προγραμμάτων και μεριμνά για τη διεξαγωγή της έρευνας.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: Μιχάλης Καμμάς, Γενικός Διευθυντής Συνδέσμου Εμπορικών Τραπεζών Κύπρου

Μέλη: Μιχαήλ Σ. Μιχαήλ, Τμήμα Οικονομικών (Πρόεδρος)
Ανδρέας Μολέσκης, Γραφείο Προγραμματισμού (Γενικός Διευθυντής)
Λέανδρος Νικολαΐδης, Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Αναπλ. Γεν. Διευθυντής)
Πάνος Πασιαρδής, Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (Διευθυντής)
Σπύρος Σταυρινάκης, Κεντρική Τράπεζα Κύπρου (Ανώτ. Διευθυντής Οικ. Ερευνών και Στατιστικής)
Αντρέας Χαραλάμπους, Υπουργείο Οικονομικών (Διευθυντής Οικονομικών Μελετών και ΕΕ)
Κωνσταντίνος Χριστοφίδης, Πανεπιστήμιο Κύπρου (Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών Υποθέσεων)

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: Πάνος Πασιαρδής

Μέλη: Σωφρόνης Κληρίδης, Άντρος Κούρτελλος, Θεοφάνης Μαμουνέας
Μιχαήλ Σ. Μιχαήλ, Κρίστης Χασάπης, Λούης Χριστοφίδης

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Μαρία Ηλιοφώτου Μένον, Λεωνίδας Μιχελής, Θανάσης Στέγγος
Κώστας Στεφάνου, Κώστας Χατζηγιάννης

ΤΟΜΕΑΣ

Δημόσιος

Νοικοκυριά

Επιχειρήσεις

Άλλα ερευνητικά προγράμματα

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αλέξανδρος Πολυκάρπου, τηλ. 22892404, email: polycarpou@ucy.ac.cy

Σωτηρούλα Χατζησπύρου, τηλ. 22892456, email: s.hajispyrou@ucy.ac.cy

Χρήστος Σάββα, τηλ. 22892407, email: christos.savva@ucy.ac.cy

Νικολέττα Πασιουρτίδου, τηλ. 22892452, email: n.pashourtidou@ucy.ac.cy

Οι απόψεις που εκφράζονται στα άρθρα του ενημερωτικού δελτίου είναι των συγγραφέων μόνο και δεν αντιπροσωπεύουν αναγκαστικά το ΚΟΕ. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή ή η μετάδοση, από οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο, όλο ή μέρος του ενημερωτικού δελτίου, με αναφορά στο παρόν δελτίο και τους συγγραφείς του άρθρου.

Η 'Οικονομική Έρευνα' κυκλοφορεί τρεις φορές ετησίως και είναι διαθέσιμη σε ηλεκτρονική μορφή στην ιστοσελίδα του ΚΟΕ www.erc.ucy.ac.cy.